

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

OTUZBİRİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

LOKMAN SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî(; Mekke-i Mükerreme döneminde inmiş)dir.

34 âyet-i kerîmedir. Nehhâs (Rahimehullah)dan gelen rivayete göre; 27, 28 ve 29. âyet-i kerîmeler, Medine'de nazil olmuştur.

O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle!

1- Elif! Lâm! Mîm!

2- İşte sana! Bunlar, o Hakîm olan(; o hatasız hükümler ve üstün hikmetlere sahip olan) Kitabın âyetleridir!

3- O (anlatılacak) güzel amel(leri) işleyenler için, (doğru yolu gösteren) büyük bir hidâyet ve yüce bir rahmet (eseri) olarak (indirilmiştir)!

4- O kimseler ki; o (farz) namaz(lar)ı hakkıyla kılarlar, zekâtı verirler ve özellikle âhirete sadece onlar (gözle görür gibi) yakînen iman ederler.

5- İşte sana! Onlar, Rablerinden gelen büyük bir hidâyet üzeredirler ve işte sana! Ancak onlar (korktuklarından emin olup) felâh (ve kurtuluş)a ericilerin tâ kendileridirler.

6- Ama insanlar içerisinden öylesi vardır ki; (yaptığı işin vebali hakkında) bir bilgi(ye sahip) olmaksızın Allâh'ın yolundan (ve Kitabını dinlemekten insanları) saptırsın ve o (Allâh'ın yolu)nu bir eğlence (malzemesi) edinsin diye eğlendirici sözler satın almaktadır. İşte sana! Onlar, alçaltıcı pek büyük bir azap sadece onlar içindir.

Bu ve bir sonraki âyet-i celîle Nadr ibni Haris hakkında inmiştir şöyle ki; o, Acem masallarıyla dolu birtakım kitapları satın alıp Kureyş'e okuyarak onlara: "Muhammed size Âd ve Semûd haberlerini okuyorsa, ben de size Rüstem ve İsfendiyar hikâyelerini anlatıyorum!" diyor ve çalgıcı cariyeler satın alarak, İslâm'a girmek isteyenleri Kur'ân dinlemekten meşgul etmek için onlara şarkı söyletiyor ve İslâm'a ısınanlara cariyelerini gönderip cinsel tahrikte bulunarak, onları dinden engellemeye çalışıyordu.

Bu sebab-i nüzulü esas alan müfessirlerin beyânına göre; eski medeniyetlere ait yalanlarla dolu masal, roman ve efsane kitapları, güldürü içerikli gösteriler, İslama aykırı ve şehvet uyarıcı, ayrıca dînî ilimleri tahsil gibi lüzumlu vazifelerden meşgul edici şarkı, türkü, piyes, film ve diziler kabilinden her türlü oyun ve eğlence, bu âyet-i celîlede

kötülenen "Lehve'l-hadîs" mefhûmuna dâhildir.

Nitekim Ebû Ümâme (Radyallâhu anh)dan rivayet edilen bir hadîs-i şerifte Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem): "Şarkıcı kadınları satmayın, onları satın almayın ve onlara (şarkı söylemeyi) öğretmeyin! Onlarla ilgili yapılan hiçbir ticârette hayır yoktur! (Kazandıkları) paraları da haramdır! İşte 'Allâh'ın yolundan saptırmak için eğlenceli sözler satın alan insanlar vardır...' âyeti bunlar hakkında indirildi." (Tirmizi Tefsir: 32, No: 3195, 5/345-346) buyurmuştur. Bu yüzden İbni Mes'ûd, İbni Abbâs, Hasen, İkrime ve Sa'îd ibni Cübeyr (Radyallâhu anhüm) gibi sahabe ve tabiinın uluları, "Lehvel-hadîs"i, "Çalgı" ile, onu satın alanları da, "Çalgı aletlerini Kur'ân'a tercih edenler" diye tefsir etmişlerdir. Hattâ İbni Mes'ûd ve İbni Abbâs (Radyallâhu anhüm) bu görüşü, üç kere Allâh'a yemin ederek tekrarlamışlardır. (Hâzin. Neseî, Beyzâvî, Âlûsî)

7- O kişi üzerine Bizim âyetlerimiz art arda okunduğu zaman, kibirli biri olarak yüz çevirir, sanki onları işitmemiştir, sanki iki kulağında bir ağırlık (ve sağırılık) vardır. Artık sen onu çok acı verici büyük bir azapla müjdele!

8- O kimseler ki, (Rablerinin âyetlerine) iman etmişler ve (namaz, oruç, hac, zekât gibi) salih ameller işlemişler; şüphesiz ki nimetlerle dolu cennetler sadece onlara aittir.

9- İçerisinde ebedî kalıcılar oldukları halde! Allâh'ın sözü olarak (Kendisi bunu kullarına vaad etmiştir) ve (bu vaad) bir hak olarak (gerçeklik kazanmıştır)! (Verdiği sözü yerine getirme gücüne sahip olan) Azîz de, (her işi hikmetli ve yaratıkların yararlarına uygun olan) Hakîm de ancak O'dur!

10- O (Allâh-u Te'âlâ), gökleri direkler olmaksızın yaratmıştır ki siz onları (bu şekilde) görmektesiniz. / O, sizin görmekte olduğunuz direkler bulunmaksızın gökleri yaratmıştır(, ama aslında sizin görmediğiniz kudret direkleri mevcuttur). /

O, sizi (su üstündeki gemi gibi) sallamasın diye yer(yüzün)de sağlam dağlar koymuş ve hareket edebilen her (tür) canlıyı orada yaymıştır. Yine Biz gökten bir su indirmişizdir ve bu sebeple orada değerli ve faydalı her tür (bitki)den bitirmişizdir.

11- İşte bu(nlar), Allâh'ın yarattıklarıdır! Haydi gösterin bana ki; O'nun dışındaki o (âciz) kimseler ne şey yaratabilmiş?

Doğrusu o (şirk koşarak haddi aşan ve kendilerini ebedî azaba maruz bırakan) zâlimler pek açık ve çok büyük bir sapıklık içindedir(ler).

12- Andolsun ki; elbette Biz Lokmana, gerçekten de o hikmeti(; o sözde ve işte isabet anlamına gelen üstün bilgiyi) "Allâh'a şükret(sin)!" diye verdik.

Kim şükrederse, (bununla nimetinin devamını ve artışını sağlayacağından) ancak kendisi için şükretmiş olur, her kim de nankörlükte bulunursa, şüphesiz ki Allâh(, kimsenin şükrüne ihtiyacı olmayan, kimsenin inkârıyla da zarar görmeyecek olan bir) ğa-niyy'dir, (hamdeden bir kimse bulunmasa da tüm hamdler Kendisine lâıyk olan bir) Hamîd'dir.

13- Hani Lokman, kendisi oğluna (çok acıdığı için hayırla öğüt vererek) vaaz etmekteyken ona demişti ki: "Ey oğulcağızım! (Hiçbir şeyi) Allâh'a ortak koşma! Gerçekten de şirk(, hiçbir iyiliği söz konusu olmayan şeyleri, tüm nimetlerin sahibi olan bir Zât'a eş tutmak anlamına geldiğinden) elbette pek büyük bir (haksızlık ve) zulümdür."

14- Biz insana, ana babasıyla ilgili olarak kesinkes emretmişizdir ki: "(Önce yaratıcın olarak) Bana ve (sonra yaratıklar içerisinde, yaratılış sebebin olan) ana-babana şükret! Çünkü dönüş ancak Banadır!

-Nitekim annesi onu bir zâfiyet üzere (katlanan) başka bir zâfiyetle taşımıştır (ki, bu güçsüzlük dönemi, hâmile kalmasıyla başlayıp, lohusalığının bitimine kadar uzanmaktadır). Onu sütten kesmesi ise iki sene(nin bitim zamanının başlangıcı) içerisindedir.

(Dolayısıyla yirmi dört ayı dolduran bir çocuğun bir kadından süt emmesi, onu kendisine sütanesi yapmayacağından, aralarında sütle ilgili hükümler geçerli olmaz.)-

15- Ama o ikisi, kendisi(nin ilâhlığı) hakkında senin için hiçbir bilgi bulunmayan (putlar gibi âciz) şeyleri (körü körüne) Bana ortak koşman üzere seni zorlayacak olurlarsa, (yaratıcının hakkı karşısında hiçbir yaratığın hakkı gözetilmeyeceği için) onlara itaat etme! Fakat dünyada o ikisiyle de (dînî ve insanî bakımdan) iyi bilinen bir şekilde beraber ol! (Dolayısıyla kâfir de olsalar, yeme-içme gibi ihtiyaçlarını gör, hiçbir zaman dövüp kovma, hastalandıklarında ziyaretlerini ihmal etme ve ölümlerinde cenazelerini ortada bırakma!) Lâkin sen (ana-babanın yoluna değil, tevhd ve ihlâsla) Bana yönelmiş olanların yoluna hakkıyla uy! Sonra (hep birlikte) dönüşünüz ancak Bana (olacak)dır; Ben de (her birinize, iyi ve kötü) yapmakta bulunmuş olduğunuz şeyleri(n karşılığını vererek, onların gerçek yüzünü) size haber vereceğim."

16- (Lokmân-ı Hakîm oğluna yaptığı nasihatlerini şöyle sürdürdü:) "Ey oğulcağızım! Şüphesiz ki o (iyilik veya kötülük), bir hardal tanesi ağırlığında olsa ve o bir kaya içerisinde veya göklerde yahut yerde(ki en gizli mekânda da) bulunsa, (son derece küçük ve gizli olmasına rağmen) yine de Allâh onu (mahşerde hesabı görülmek üzere) getirecektir.

Muhakkak ki Allâh(, ilmiyle her gizliye ulaşan bir) Latîf'tir, (gizli kapalı tüm yönleriyle her şeyden hakkıyla haberdâr olan bir) Habîr'dir...

17- Ey oğulcağızım! (Nefsini kemâle erdirmek için) namazı hakkıyla kıl, (başkalarını kemâle erdirmek için de, şerî'at ve akıl tarafından) güzel bilinen şeyi emret, (dînen ve aklen) iyi tanınmayan şeyden de nehyet ve (bu emirleri yerine getirirken) sana isabet etmiş olan şeylere karşı sabret! İşte sana! Gerçekten de bu (emirleri sabırlı bir şekilde yerine getirmek), (Allâh tarafından) kesinleştirilen / azmedilmesi gereken / işlerdendir.

18- (Kibirliilerin yaptığı gibi,) yanağını insanlara çevirme, yer(yüzün)de aşırı sevinçli ve azgın(, kibirli ve şımarık) bir şekilde de yürüme! Şüphesiz ki Allâh, her kibirli yürüyen / kendini beğenen / ve çokça böbürlenlen / sahip olduğu nimetleri anlatıp şükretmeyen / kimseyi sevmez(; onların bu tavırlarına rıza göstermez)!

19- Yürüyüşünde (çok yavaş olma, çok da koşturma, bu ikisi arasında) orta yol tut, (konuşurken) sesinden de (bir miktar) eksilt(, bağırarak konuşma)! Gerçekten seslerin en çirkini / en ürkütücüsü / elbette eşeklerin sesidir!"

20- (Ey müşrikler!) Görmediniz mi ki; şüphesiz Allâh göklerde olanları ve yerde bulunanları sizin (faydalanmanız) için emre âmâde kılmış, (güzel şekil, boy pos ve uzuvlarınızın düzgünlüğü gibi) görünen ve (akıl, kalp, anlayış gibi) gizli olan (sayısız) nimetlerini de size bolca tamamlamıştır.

Ama insanlardan (Nadr ibni Haris ve Übeyy ibni Halef gibi) birtakım(lar)ı, ne (zorunlu)

bir bilgi(si), ne (delille ulaştığı) bir rehber(i) ne de (vahye ait) nur saçan bir kitab(ı) bulunmaksızın(, sırf cehalet ve inada dayalı bir şekilde) Allâh hakkında (hâlâ) mücâdele eder.

21- O (müşrik ola)nlara: "Allâh'ın indirmiş olduğu (Kur'â)na tamamen uyun!" denildiği zaman:

"(Hayır!) Doğrusu Biz, baba (ve ata)larımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız." derler.

Ya şeytan onları(n babalarını) o alevli ateşin azabına çağırıyor olduysa da mı(, bunlar yine onlara uyacaklar) ?

22- Her kim (bütün işlerini Allâh-u Te'âlâ'ya ısmarlayarak tevekküle sarılır ve) yüzünü Allâh'a teslim ederse, kendisi de (İslâm'ın emrettiği) güzel amelleri) işleyici biriyse, gerçekten de o, (kopmasından endişe edilmeyen) en güvenilir kulpa sımsıkı tutunmuştur.

Tüm işlerin akıbet (ve netices)i ancak Allâh'a (varacak)dır. (Dolayısıyla Allâh-u Te'âlâ, tevekkül edene de, itiraz edene de hak ettikleri muameleyi yapacaktır.)

23- (Habîbim!) Ama kim kâfir olduysa, onun inkârı seni (derde düşürüp) üzmesin! (Tüm kullarımızın) dönüşleri ancak Bizedir! Biz de onlara (dünyada) yapmış oldukları (kâfirlik ve günahların başlarına açtığı azap dolu) şeyleri haber vereceğiz. Şüphesiz ki Allâh, göğüslerin sahip olduğu şeyi(; kalplerin barındırdığı tüm sırları, niyet ve inançları hakkıyla bilen bir) Alîm dir.

24- Biz onları pek az (bir zaman) yaşatacağız, sonra da onları pek ağır bir azaba (girmeye) mecbur bırakacağız.

25- Andolsun ki; sen o (şirk koşa)nlara: "Gökleri ve yeri (yaratan, putlarınız ve siz olmadığınız göre, bunca âlemler de kendi kendilerine var olamayacağına göre, peki ya bunları) kim yaratmıştır?" diye soracak olsan, yemin olsun elbette (her akıllı gibi) muhakkak onlar (da, varlık ve yoklukları mümkün olan bütün mevcudatın yaratılışının, varlığı kimseye bağımlı olmayan bir Zât'a dayanması gerektiğini bildikleri için): "Allâh!" diyeceklerdir. De ki: "Bütün hamdler(, sizi bu itirafa mecbur bırakan) Allâh'a mahsustur!" Doğrusu onların pek çoğu (laflarıyla inançlarının çeliştiğini bile) bilmezler.

26- Göklerde ve yerde olanlar (yaratılış, mülkiyet ve yönetim bakımından) sadece Allâh'a aittir.

Şüphesiz ki Allâh, (hiçbir şeye muhtaç olmayan) Ğaniyy de, (övgüye lâyık üstün sıfatların tümünün yegâne sahibi olan) Hamîd de ancak O'dur.

27- Eğer gerçekten yerde bulunan her bir ağaç kalemler olsa, o (okyanus diye bilinen en büyük) deniz ise, (mürekkep olarak harcanıp tükenmesinin) ardından yedi deniz de onun mürekkebinin artırsa, (bunların hepsiyle) Allâh'ın (malûmatını ifade eden kelâmının ve yaratmak istediği şeylere hitaben buyurduğu: "Kün! (Var ol!)" emri gibi ilâhî) kelimelerinin bazısı bile (yazılacak olsa, elbette o denizlerin ve ağaçların tamamı tükenirdi de, O'nun ilim ve kudret sahasında bulunan varlıklar asla) tükenmezdi!

Çünkü şüphesiz Allâh (hiçbir şey tarafından âciz bırakılamayacak yegâne güce sahip bir) Azîz'dir; (ilmi ve hikmeti her varlığı kaplayan bir) Hakîmdir!

28- (Ey dirilmeyi inkâr eden insanlar!) Sizi yaratmak ve sizi diriltmek, (Allâh'a göre hiç

de zor olmayıp,) **ancak tek bir can**(ı yaratıp diriltmek) **gibi** (basit) **dir!**

(Zira herhangi bir şeyin varlığı, Allâh-u Te'âlâ'nın onu var etmeyi dileyip, kendisine "Kün!" (Var ol!) emrini yönlendirmesine bağlıdır. Dolayısıyla Allâh-u Te'âlâ'nın fiilleri sizin işleriniz gibi takip ve gözetim gerektiren yollarla birtakım âlet ve edevattan yardım almaya bağımlı değildir.)

Muhakkak ki Allâh (her an her şeyi hakkıyla işiten bir) **Semî'dir**, (bir şeyi görürken diğerini görememekten münezzeh olan bir) **Basîr'dir**.

29- (Ey görebilen!) Görmedin mi ki; gerçekten Allâh (gündüzü uzatıp, geceyi kısaltarak) geceyi gündüze girdirmekte, (geceyi uzatıp, gündüzü kısaltarak) **gündüzü**(n saatlerini) **de geceye girdirmektedir**.

O, güneşi ve ayı da (kulların istifadesi için) **emre âmâde kılmıştır**. Her biri(, günlük, aylık ve yıllık, bir de kıyamete kadar olan tüm devrelerini tamamlamaları için) **adı konmuş bir süreye kadar** (burçlarında ve yörüngelerinde) **sürekli ve süratlice akıp gitmektedir**. **Bir de gerçekten Allâh yapmakta olduğunuz şeyleri**(n iç yüzünden hakkıyla haberdâr olan bir) **Habîr'dir**.

30- İşte sana! Bu (üstün kudret ve ilim vasfının eserlerinin açığa çıkması) **şu sebeptedir ki gerçekten Allâh** (varlığı zorunlu ve sadece Kendine bağlı olan) **Hakkın ta Kendisidir**, (müşriklerin) **O'nun dışında** (ilâh olarak) **tapmakta oldukları şeyler ise, şüphesiz ki** (ilâhlığı sabit olmayan, hatta haddi zatında varlığı dahi düşünülemeyen bir) **bâtıldır, bir de muhakkak Allâh**, (tüm varlıklara karşı üstünlük sahibi olan) **Aliyy de**, (her şeyden büyük olan) **Kebîr de ancak Odur**.

31- Görmedin mi ki; gerçekten gemiler denizde Allâh'ın (rüzgâr estirme) **nimeti sebebiyle akıp gitmektedir, tâ ki O size** (kudretinin delil ve) **âyetlerinden bir kısmını göstereceğini diye! İşte sana! Şüphesiz ki** (belâlara karşı) **çokça sabreden ve** (nimetlere karşı) **hakkıyla şükreden her** (imanlı) **kimse için, elbette bu** (anlatıla)n(lar)da **pek çok ve çok büyük âyetler vardır**.

32- (Bulutlar ve dağlar büyüklüğünde) gölgelikler gibi dalgalar onları kapladığı zaman, (tüm taptıklarını unutup) **duayı sadece Kendisine tahsis edenler hâlinde Allâh'a yalvarırlar. Ama onları karaya** (çıkartıp) **kurtardığı vakit, içlerinden** (sözünde durup) **dosdoğru hareket eden vardır**. (Ama bunlar azdır, ekserisi ise rahata kavuştuğunda Rabbini unutmaktadır.)

Zaten Bizim âyetlerimizi(n hak oluşunu) **ancak** (söz bozmayı âdet edinen) **her çok ihânetçi ve son derece nankör olandan başkası bile bile inkâr etmez!**

33- Ey İnsanlar! Rabbiniz(jn emirlerine muhalefet) **den hakkıyla sakının ve öyle büyük bir günden korkun ki; (o gün) hiçbir baba** (ve anne) **çocuğun**(un yapması gereken bir şeyi, onun tarafın)dan **ödeyemeyecektir. Hiçbir çocuğun kendisi de** (anne ve) **baba-sından** (taraf, onun adına) **hiçbir şey ödeyici olamaz! Allâh'ın** (kullarını diriltip hesaba çekeceğine dâir) **vaadi gerçekten** (de, bozulması düşünülemez) **bir haktır! Artık o en alçak** (dünya) **hayat(ı) sakın ha sizi alda**(tarak fâni lezzetlerine meftun bırakıp, Allâh'a karşı sorumluluklarınızı yerine getirmekten alıkoy)masın! **O son derece aldatıcı olan** (şeytan) **da sakın sizi** (günahlara sevkedip; "Ne yaparsanız yapın,) **Allâh** (sizi affeder, zaten O sizin imanla öleceğinizi ezelf ilminde biliyorsa, amelinizin bir faydası yoktur, kâfir olarak öleceğinizi biliyorsa da, günahlardan sakınmanız boşuna olacaktır!" gibi laflar) **ile aldatmasın!**

34- Şüphesiz ki Allâh, o (kıyamet) ânın(in ne zaman gerçekleşeceğini) bilgisi sadece Kendi katındadır! Yağmuru (takdir buyurduğu zamanda) sadece O indirmektedir! (Anaların) rahimler(in)de bulunanları(n tüm hallerini) ancak O bilmektedir! (Bugün ne yaptığını herkes biliyorsa da,) yarın (şerden ve hayırdan, zarardan ve kârdan) ne kazanacağını hiçbir kimse bilemez! (Hatta çoğu kere yapmaya azmettiği işin tersini yapmaya bile mecbur kalabilir. Herkes doğduğu yeri bilmekteyse de,) hiçbir nefis hangi yerde öleceğini bilemez! Şüphesiz ki Allâh (her şeyi lâıyıkı vechile bilen bir) Alîm'dir, (her şeyin dışını bildiği gibi, iç yüzünden de kavrayıcı şekilde haberdâr olan bir) Habîr'dir.

Hadîs-i şerifte bahsedildiği üzere; "Âyet-i kerîmenin konu ettiği beş mesele; 'Gayb anahtarları' diye tabir edilen ve Allâh-u Te'âlâ'dan başka kimsenin -tüm yönleriyle ve kendi başına- bilemeyeceği gaybî konulardır." (Buhâri, Tefsîr 269, No: 4499, 4500, 4/1793) Dolayısıyla gelişen cihazlar vasıtasıyla yapılan yağmur tahminleri ve ceninlerin cinsiyet tespiti, birtakım âletlerden yardım alınarak yapıldığından, ayrıca bu tespitler hiçbir zaman, erkek mi dişi mi, sağlam mı sakat mı, zengin mi fakir mi, mümin mi kâfir mi olacakları gibi tüm halleri hakkındaki bütün tafsilâta dâir kesin bir bilgi ifade etmeyip, zan ve tahminden ileri geçmediğinden, âyet ve hadîslerle çelişen bir durum söz konusu değildir. Zaten "Tüm yönleriyle" şeklindeki beyânımızdan anlaşılacağı üzere; çocuğun cinsiyeti belirdikten ve bir şekilde görüldükten sonra hâsıl olan bilgi, gayba dâhil olmadığı gibi, çok yönlü de değildir. Zira o ceninin doğup doğmayacağı, ne kadar ve nasıl yaşayacağı ve âhret hayatı dâhil sonsuza kadar karşılaşacağı tüm mukadderat ancak Allâh-u Te'âlâ nezdinde kesin bir bilgi ile malum iken, kulların bu hususta en ufak bir bilgisi dahi mevcut değildir. Bir de şunu doğru anlamamız gerekir ki; peygamberlere mucize olarak vahiy tarihiyle, velilere de keramet olarak ilham yoluyla bu gaybî konular bildirilebilir ki bu, Allâh-u Te'âlâ'nın bildirmesine dayandığından, konumuzla alâkalı bir sıkıntı çıkarmaz! (Âlûsî. Rûhu'l-me'âni: 29/97)

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanoğlu